

ΑΡΧΕΙΟΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ΚΑΙ

ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

«Τὸ γὰρ αὐτὸ νοεῖν ἐστὶν τε καὶ εἶναι»
ΠΑΡΜΕΝΙΔΗΣ

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΑΙ

Heinrich Rickert τακτ. καθ. τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Heidelberg.
— Karl Jöel τακτ. καθ. τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Basel.— Ernst Hoff-
man τακτ. καθ. τοῦ Πανεπιστημίου Heidelberg.— Erich Frank,
τακτ. καθ. τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Marburg.— Guido Calogero τακτ.
καθ. τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ρώμης — Ραφ. Δήμου καθ. τοῦ Πανε-
πιστημίου Harvard τῶν Ἡν. Πολ. τῆς Ἀμ. — Κ. Τριανταφυλλόπου-
λος τακτ. καθ. τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἀθηνῶν.— August Faust
ὑφηγ. τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Heidelberg.— Μιχ. Τσαμαδός σύμβου-
λος ἐπικρατείας. — Χ. Τζωρτζόπουλος ὑφηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου
τῶν Ἀθηνῶν.— Franz Boehm διδάκτωρ τῆς Φιλοσοφίας.— Παν. Κα-
νελλόπουλος ὑφηγ. Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.— Κωνσταντῖνος Τσάτσος
ὑφηγ. Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.— Ἰωάν. Θεοδωρακόπουλος ὑφηγ.
Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

Ι. Ν. ΘΕΟΔΩΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΓΥΠΟΙΣ: Κ. Σ. ΠΑΠΑΔΟΓΙΑΝΝΗ

ΨΑΡΡΩΝ 41

1932

τῆς ζωῆς. Ἀπὸ τὸν λόγον τοῦτον ἀπεμακρύνθη καὶ ἡ σύγχρονος ζωὴ. Ἡ σκέψις ἡμῶν ζῆ τὴν ζωὴν τῆς ὕλης (σελ. 29) διότι ἀκριβῶς δὲν ἔχει στραφῆ πρὸς τὸν ἑαυτὸν τῆς. Τὸ πνεῦμα ἀρχίζει ἐκεῖ ὅπου ἀρχίζει καὶ ἡ ἐπιστροφή αὕτη. Ἀλλ' ἡ ἐπιστροφή αὕτη εἶναι τὸ περιεχόμενον τῆς φιλοσοφίας· εἶναι ὁμῶς καὶ τὸ περιεχόμενον τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ (σελ. 31).

Οὔτε ἡ Ρωσσία, οὔτε ἡ Ἀμερικὴ παρέχουν βοήθειάν τινα διὰ τὴν ἐπιστροφήν ταύτην, δι' ἧς θὰ ἔπαυε ὁ διχασμὸς μεταξὺ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς ἐξωτερικεύσεώς του. Καὶ οἱ δύο αὐτοὶ κόσμοι στρέφονται πρὸς τὰ ἔξω καὶ ζοῦν, ὅπως ὅλη ἡ ἐποχὴ μας, μὲ τὸ ψεῦδος. Μία σχετικὴ ἀταξία εἰς τὴν σειρὰν τῶν νοημάτων, ἄλματά τινα ἀπὸ σκέψεως εἰς σκέψιν καλύπτονται ἀπὸ τὸν εἰλικρινῆ ἰδεολογικὸν ἐνθουσιασμὸν τῆς μελέτης ταύτης. Δὲν γνωρίζω ἂν ὁ συγγραφεὺς ἔθεσε τὸν δάκτυλον ἐπὶ τῶν τύπων τῶν ἡλῶν τῆς ἐποχῆς μας ἢ ἂν δὲν παρεσύρθη εἰς στοχασμοὺς ἀφορῶντας τὸν αἰώνιον διχασμὸν τῆς μάζης ἀπὸ τοῦ πνεύματος.

Ἡ κρίσις τῆς ἐποχῆς εἶναι διττῶς θεωρητέα. Εἴτε ὡς κρίσις τῆς κοινωνικῆς τάξεως καὶ εἰδικώτερον τῆς κοινωνικῆς παιδείας, δι' ἧς ἑτερονόμως θὰ συρθῆ ἡ μᾶζα πρὸς τὴν πραγματοποίησιν ἀξιῶν τινῶν, εἴτε ὡς κρίσις τῆς πνευματικῆς ζωῆς τῶν δημιουργῶν, τῶν ταγῶν τῆς μάζης. Ὁ στρεφόμενος ἀμέσως πρὸς τὴν ψυχικὴν κρίσιν τῆς μάζης δὲν ἀντιμετωπίζει τὴν κρίσιν τῆς ἐποχῆς μας ἀλλὰ τὴν αἰωνίαν ἱστορικὴν μοῖραν, ἡ ὁποία χωρίζει τοὺς πολλοὺς ἀπὸ τὸ πνεῦμα.

Κωνστ. Τσαῖτος

Henri Bergson: Les deux sources de la morale et de la religion. Paris, Alcan, 1932.

Τὸ βιβλίον τοῦτο τοῦ διακεκριμένου γάλλου φιλοσόφου ἀποτελεῖ τὸ συμπλήρωμα τῶν ἄλλων τριῶν αὐτοῦ κυρίων φιλοσοφικῶν ἔργων. Ὡς ἦτο ἐπόμενο, καὶ ὅπως εὐκόλως εἶνε κανεὶς εἰς θέσιν γὰ συμπεράνη ἐκ τῆς ἀναγνώσεως ἐκείνων, στηρίζεται καὶ τοῦτο ἐπὶ τῶν αὐτῶν ὡς καὶ ἐκεῖνα βάσεων, ἦτοι ἐπὶ τῆς διακρίσεως μεταξὺ ὕλης καὶ πνεύματος, διακρίσεως ἡ ὁποία ἐν τῷ κύκλῳ τῶν διανοητικῶν δυνάμεων εἶνε ἡ μεταξὺ νοημοσύνης (intelligence) καὶ νοῦ (raison) ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μὲν νοημοσύνη ὑπάγεται εἰς τὴν κατηγορίαν τῆς ὕλης καὶ μόνον ὁ νοῦς εἶνε προϊόν τοῦ πνεύματος.

Δὲν θὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν ἀνάλυσιν τοῦ ἐνδιαφέροντος τούτου βιβλίου ἐπιφυλασσόμενοι γὰρ τὸ πράξωμεν ἐν τῷ μέλλοντι, ἐν συνδυασμῷ ἴσως πρὸς τὰ ἄλλα φιλοσοφικὰ ἔργα τοῦ κ. Bergson, θέλομεν ὁμῶς ἀμέσως γὰρ ἐξάρωμεν τὸ μέγιστον ἐνδιαφέρον, ὅπερ παρουσιάζει τὸ τελευταῖον τοῦτο ἔργον τοῦ μεταξὺ τῶν μεγίστων συγχρόνων φιλοσόφων καταλεγομένου γάλλου σοφοῦ.

M. T.